

Aqqalu C. Jerimiassen

EM 2025/15b

Atassut

22. September 2025

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut.

Formand for Naalakkersuisut

Formand for Naalakkersuisut, Jens Frederik Nielsen, tak for indholdet i din åbningstale. Først og fremmest vil vi i Atassut sige, at vi oplever dette efterårsmøde i Inatsisartut og begyndelsen på den nye valgperiode som noget ganske særligt.

Tak, fordi du indledte med ord, der bar præg af medfølelse. Vi fra Atassut vil også gerne sende vores medfølelse til de mange familier, venner og kolleger, som har lidt tab.

Hans Enoksen – selv om vi ofte ikke har været enige politisk om vejen frem, havde vi dog det samme mål: at arbejde for det bedste for vores folk og vores land. Vi har ofte krydset ord her i salen, og Hans var altid kendetegnet ved venlighed og imødekommenhed, når han tog ordet. Når han gik på talerstolen, var det med et smil og med lune. Hans bidrag var stort, og vi vil med tak videreføre og fremhæve denne ånd.

Hans Enoksen – tak. Æret være hans minde.

En ny valgperiode. Nye vilkår. Vi er nået til en tid, hvor valget har bragt store forandringer. Befolkningen har krævet et ansvarligt, samlende lederskab uden evig konfrontation. Vi må have fuld tillid til befolkningen – deres stemme er tydelig. De sagde nej til ophidselse og splittelse, de sagde: Nu er det nok, nu går vi videre.

Derfor glæder det os i Atassut meget, at vi har accepteret at indgå i et regeringssamarbejde, selv om vi i mange år har siddet i opposition. Og vi støtter fuldt ud formandens understregning af ansvar.

Vi har gennem årene ofte hørt de samme ord fra tidligere formænd – smukke hensigter, som vi alle kunne tilslutte os, men som sjældent blev omsat til virkelighed. Hensigter, som har skabt håb hos befolkningen, men som samtidig har lagt byrder på de folkevalgte og landskassen, som ikke kunne løftes.

Nu er vi nået til en realitet, hvor vi må give ordet "ansvar" et klart indhold. Tidligere, når vi talte om ansvar, blev det forstået som et ansvar, der alene hvilede på de folkevalgtes skuldre. Men at ansvaret kun blev placeret ét sted, viser blot, hvorfor de smukke mål igen og igen blev uopnåelige.

Nu er vi kommet til fælles ansvar – vi folkevalgte, men især også befolkningen. Det er den vej, vi må gå.

Selvstændighed, selvbestemmelse. Lad os se på disse ord. Et land i sig selv kan ikke ønske at blive en stat, kan ikke ønske selvbestemmelse. Det er folket, der ønsker selvstændighed. Det er folket, der ønsker at gøre landet til en stat. Det er menneskene – de selvstændige borgere.

Dette støtter vi 100 % og vil tage del i. Et folk, der tager ansvar. Sand selvstændighed er noget, man selv ejer. Det er mennesker, der handler selv, uden blot at vente på de folkevalgte og embedsmænd – uden at forvente, at andre gør tingene for dem. Vores opgave som folkevalgte er at fjerne hindringer og lovgive bedre. Vi må have fuld tillid til befolkningen. De har givet os deres tillid gennem valget, og vi må også have fuld tillid til vores landsmænds evne til at klare sig selv. Mennesket i centrum.

Og ikke mindst: Vi har en pligt til at tage vare på de svageste i samfundet. Det må vi aldrig glemme. Men det kan kun lykkes, hvis vi alle, der kan, skaber vores eget livsgrundlag. Ikke blot ved at råbe "selvstændighed", men ved at vi hver dag forsørger vores børn og vores familier. Løsningen ligger ikke i en fjern fremtid. Løsningen må skabes her og nu, i vores daglige handlinger. Hvis vi bare venter på andre, sker der intet.

Formanden nævnte i sin tale først sagen om tvangssterilisering. Undersøgelsen viste, at det var værre, end vi havde forventet. Jeg er sikker på, at vi i Inatsisartut er enige: de mange kvinder, som blev ramt, skal have en undskyldning og kompensation fra staten. At staten handlede på denne måde er helt uacceptabelt. Vi må alle kræve en stærk opfølgning.

Selv om der er meget at beklage, må vi også glæde os over noget. I Atassut glæder vi os over, at formanden lagde vægt på erhvervslivet. Det er på høje tid, at private virksomheder får bedre vilkår, uden at alt styres og kontrolleres centralt. For de private virksomheder er samfundets vigtigste økonomiske fundament.

Nu er det nok med modstand mod de private. Lad os i stedet udvikle og fjerne hindringerne. Det er netop de selvstændige menneskers ånd, som driver erhvervslivet og skaber arbejdspladser. Herunder er turismen i dag vigtigere end nogensinde. Verden har nu fået øje på vores land, og mulighederne er mange, hvis vi bruger dem klogt. Det er de private turismeaktørers opgave – og vi som det offentlige skal ikke konkurrere med dem, men skabe gode rammer.

Vores sundhedsvæsen. I årevis har vi råbt op om problemerne. Det handler om liv – menneskers liv, vores landsmænds liv. Jeg er sikker på, at ingen kan være uenig i, at vi må handle. Og vi kan finde flere midler. Det glæder os, at staten nu er begyndt at betale, når folk rejser til Danmark for behandling. Det handler om liv.

Et sundt menneske kan forsørge sig selv. Og sundhed handler også om mental sundhed. Desværre har vi mistet alt for mange af vores venner og familiemedlemmer til selvmord. Der er et stort arbejde foran os. Nu er tiden inde til for alvor at prioritere mental sundhed. Derfor foreslår vi fra Atassut, at mulighederne for psykologhjælp bliver væsentligt udvidet.

Vores land er vidtstrakt, og som folk har vi selv valgt at bo spredt. Vi har valgt som en del af vores kultur, at det er op til os selv at bestemme, hvor vi vil bo: i store byer, i mindre byer, i bygder. Fra

Sydgrønland til Nordgrønland, fra vestkyst til østkyst. Udfordringerne og prioriteringerne er forskellige fra sted til sted: uddannelse, beskæftigelse, fiskeri og fangst. Børn, unge, voksne, ældre, og tilflyttere. Hele samfundets sammensætning, levevis og valg – alt dette skal vi diskutere her i salen og finde løsninger på i fællesskab.

Forskellige værdier, fem partier, store og små. Alle kæmper vi for at blive hørt. Og vi er fortrøstningsfulde. For i vores brede samarbejde i koalitionen har vi også brugt princippet om folkestyre. Det er befolkningens ønske.

Vi glæder os over, at vi, selv om vi er et lille parti, også i oppositionstiden har formået at skabe resultater til gavn for vores vælgere. Og det uden at vælte regeringer.

Fiskeriet er stadig rygraden i vores økonomi. Og opgaverne her er store. Vi vil arbejde for, at fiskeriet kan drives mere helårligt. Men det vigtigste, hvis vi vil øge indtægterne, er at blive bedre til handel. Vi må blive dygtigere til at handle.

Derfor må vi også nu omsætte de mange opfordringer gennem årene om bedre uddannelse. Opfordringer er ikke nok. Vi må skabe bedre uddannelsesmuligheder. Men det vigtigste er forældreansvaret. Som forældre har vi ansvaret for at motivere vores børn, forberede dem til at gå i skole, og lære dem, at de også selv har et ansvar i deres uddannelse. Hvis vi vil have, at de en dag kan forsørge sig selv, og hvis vi ønsker, at Grønland skal blive en stat – så er det her vejen.

I de kommende år vil manglen på arbejdskraft vokse, og flere tilflyttere vil komme for at arbejde. Det er også vores ansvar som folk. Men desværre er det ikke alle, der kan eller vil arbejde. Men hvis vi grønlandere virkelig vil selvstændighed, så må vi arbejde. Råb alene gør det ikke.

Derfor er vores holdning klar: Vi må gennemføre en skattereform. I Atassut ser vi det som positivt, at der lægges op til at styrke sammenhængen mellem indsats og indkomst.

Lad os skabe flere muligheder for ældre, der fortsat ønsker at arbejde. Ikke ved at skære i deres pension, men fordi vi har brug for deres kræfter. Og samtidig må vi sikre, at de, der har arbejdet hele livet, kan nyde deres alderdom i tryghed og værdighed – ikke på et eksistensminimum.

I denne sag har partierne meget klare holdninger, og vi skjuler det ikke. Men vi glæder os over, at forskellige synspunkter kan mødes i kompromis, så vi kan finde løsninger gennem et bredt samarbejde. Vi glæder os over, at der nu sættes gang i arbejdet med at fjerne den høje beskatning over 50 %.

Vi skal grundigt gennemgå landets økonomi. Vi må stoppe misbrug af borgernes penge. For eksempel må vi finde løsninger på de stærkt stigende udgifter til døgninstitutioner for børn. De penge skal bruges til børnene. De skal bruges til det rette formål. Selvfølgelig koster det at drive disse tilbud. Men børns vilkår må aldrig blive et middel til at tjene penge.

Hvis vi skal nedbringe antallet af udsatte børn, kræver det et stort arbejde. Et barn vælger ikke selv at blive født i et utrygt eller misbrugt hjem. At alt for mange hjem ikke er trygge, viser, at vi i 50 år med selvstyre også har begået fejl. Hvis vi ikke vil gentage disse fejl i det uendelige, må vi tænke anderledes.

Når borgere føler sig som tilskuere, uden ansvar og uden handlemuligheder, vokser frustrationen. Derfor er det vigtigt at definere ansvar rigtigt – især forældreansvaret, som er det største af alle. Vi politikere må ikke længere tage borgernes ansvar fra dem. Vi må tro på menneskers evne til at klare sig selv og stole mere på hinanden som grønlandere.

Verden har fået øje på Grønland. USA's præsident Trump har vist interesse, og sandsynligvis vil der igen komme udmeldinger i den retning. Samtidig ser vi, hvordan verdens konflikter vokser, stormagter viser muskler, og usikkerheden stiger. Grønlands placering bliver mere og mere central i forhold til sikkerhed og forsvar.

Vi gentager derfor, hvad vi har sagt efter valget: Grønland er ikke til salg, vi giver ikke køb på vores land, og hverken USA eller andre lande får lov at tage det fra os. Dette siger vi sammen, med en klar stemme fra befolkningen. Grønland vælger tryghed i eget land.

Men vi ønsker et bredere internationalt samarbejde. Vi ønsker mere handel – også med USA. Og Danmark er nu begyndt at vågne op, forstå deres handlinger og vise vilje til at reagere. Vi har nu en mulighed for at stille klare krav – om fortiden, om nutiden, og om fremtiden. I Atassut er vi fortrøstningsfulde. For i mange år har vi krævet et stærkere samarbejde i rigsfællesskabet. Som Siverth K. Heilmann sagde: Det glæder os, at vores budskaber nu er begyndt at blive forstået.

Den tid, vi står i nu, kræver en fælles indsats. Lad os stille krav til os selv. Lad os søge løsninger sammen – ikke splitte os. Lad os tro på demokratiet og folkestyret. Hvis vi vælger vrede og søger stærke ledere, har historien alt for ofte vist, at magt samler sig på få hænder og bliver farlig. Men hvis vi tror på menneskers evne til at klare sig selv, kan vi også tale med dem, der mener noget andet – i stedet for at angribe hinanden bag skærme.

Så kan vi nå resultater. For de største resultater skabes gennem dialog. Alle synspunkter må have plads. Forskellige holdninger er ikke i sig selv forkerte.

Der er meget mere i talen, og mange politiske opgaver foran os. Men lad os begynde vores møde i Inatsisartut med dette: Vi vil få mange brede debatter.

Med disse ord siger vi i Atassut tak.